

УДК 619:616.995.1:615.3:636.22

ПОШИРЕННЯ СТРОНГІЛОЇДОЗНОЇ ІНВАЗІЇ СЕРЕД ОВЕЦЬ РІЗНОГО ВІКУ

М.В. Богач, доктор вет. наук, доцент директор ОДС ННЦ «ІЕКВМ»

Л.Є. Бездетко, наук. співробітник

С.М. Кравець, аспірант ННЦ «ІЕКВМ»

Одеська дослідна станція ННЦ «ІЕКВМ», м. Одеса

В роботі наведені дані щодо поширення, клінічних ознак та патологоанатомічних змін стронгілодозної інвазії у овець різного віку в умовах Півдня України. Встановлено, що найбільш висока екстенсивність інвазії – 71,8 % була серед ягнят 1-3 місячного віку, а серед молодняку 4-6 місячного віку – 59,5 %, у дорослих тварин становила 21,2 – 24,1 % при середній інтенсивності інвазії від 34,6 до 41,5 екз. яєць в 1 г фекалій.

Ключові слова: епізоотологія, вівці, гельмінтози, екстенсивність, інтенсивність, інвазія.

Вступ. Тваринництво України протягом останнього десятиріччя зазнало значних структурних змін, що призвело до зменшення поголів'я у промислових сільгосп підприємствах і навпаки, збільшення в індивідуальних господарствах громадян. Галузь вівчарства є важливою ланкою тваринництва, особливо в південних регіонах. Окрім економічних негараздів, однією з причин, що стримують його розвиток, є гельмінтози тварин.

За спостереженнями ряду дослідників досить поширеними гельмінтозами та такими, що завдають значних економічних збитків галузі вівчарства є стронгілятози шлунково-кишкового тракту, а саме: трихостронгільоз овець, остертагіоз, гемонхоз та стронгілоїдоз.

Айбикова Ч.Т. і Коженова Г.А. (2003) вказують на досить високий рівень інвазованості овець в умовах Гірського Алтаю трихостронгілідами в тому числі: остертагіями – 52,4 %, гемонхусами – 41,5 % та нематодірусами – 38,1 % [1].

Досить широко поширена стронгілоїдозна інвазія у овець в різних господарствах республіки Білорусь. Найбільш високий ступінь інвазованості встановлено серед ягнят 1-3 місячного віку – 72,8 %. Причому, пік ураження овець спостерігають весною – 75 %, а також в кінці осені – 89,3 % з мінімальною екстенсивністю інвазії – 40 % в червні-вересні місяцях [2, 3].

В південно-східній частині лісостепової зони України моніторингом щодо екстенсивності ураження овець вівчарських господарств гельмінтами за результатами гельмінтокопроскопічних досліджень встановлено, що найбільш поширеними серед тварин усіх господарств були стронгілятози шлунково-кишкового тракту з екстенсивністю від 37,1 до 100 % [4, 5].

Відомо, що стронгілоїдозна інвазія реєструється майже усюди. Дорослі тварини в основному є паразитоносіями. Молодняк заражається в перші дні життя. Одна з особливостей збудника така, що він добре розвивається в умовах тваринницьких приміщень, або доквіллі. Ягнята заражаються в період стійлового утримання.

Упродовж останніх п'яти років в ряді фермерських і присадибних господарств півдня Одеської області реєстрували стронгілоїдозну інвазію овець різних вікових груп з різною інтенсивністю та характером перебігу хвороби.

Метою роботи було з'ясувати екстенсивність і інтенсивність спонтанної стронгілоїдозної інвазії у овець різних вікових груп та встановити характер клінічних ознак і патологоанатомічних змін.

Матеріал та методи досліджень. Матеріалом для досліджень було вівцепоголів'я різних вікових груп, яке належало фермерським та присадибним господарствам Татарбунарського, Тарутинського та Саратського районів Одеської області.

Діагноз встановлювали з урахуванням епізоотологічних даних, клінічних ознак, патологоанатомічних змін та обов'язкових лабораторних досліджень фекалій за методом Фюллеборна згідно якого виявляли характерні яйця паразитів, які всередині містили личинки. Фекалії, що пролежали понад 5-6 годин досліджували за методом Бермана.

Інтенсивність зараження визначали шляхом підрахунку кількості яєць гельмінтів, або личинок в одному грамі фекалій.

З метою виявлення джерел стронгілоїдозної інвазії овець були проведені дослідження зіскрібків на наявність личинок *Strongyloides papillosus* з різноманітних місць приміщень (годівниці, підлога) де утримуються тварини.

Результати досліджень. Моніторинговими дослідженнями, проведеними упродовж останніх двох років, з'ясовано, що середній показник інвазованості овець стронгілоїдозом складав 58,1 %. Найбільш високий рівень екстенсивності реєстрували серед ягнят 1-3 місячного віку (71,8 %). У молодняку до 30 добового віку стронгілоїдозну інвазію не реєстрували. Серед ягнят 4-6 місячного віку екстенсивність інвазії становила 59,5 %. У дорослих тварин була в межах 7,1-18,5 %. Слід зазначити, що у вагітних вівцематок (у другій половині вагітності) екстенсивність вказаної інвазії була значно вищою, ніж у інших дорослих тварин і становила 21,2-24,1 %. Середня інтенсивність інвазії була в межах від 34,6 до 41,5 екз. яєць стронгілоїдів в 1 г фекалій.

При визначенні сезонності вказаної інвазії було встановлено, що найбільший відсоток зараження овець припадав на кінець зими (лютий місяць) та весну (71 %). Мінімальну екстенсивність інвазії реєстрували в червні-жовтні місяцях (38 %).

За анамнезтичними даними встановлено, що в обстежених господарствах упродовж останніх трьох років все вівцепоголів'я знаходилося на обмеженій території на якій була розташована вівцеферма. Тварини цих господарств постійно, тобто увесь рік (враховуючи відносно теплі і безсніжні зими) випасались на одних і тих же пасовищах. Така схема безвідгонного утримання тварин призвела до значного поширення стронгілоїдозної інвазії.

Спалахи стронгілоїдозної інвазії з характерними клінічними ознаками реєстрували у грудні-березні місяцях у період окоту вівцематок. Молодняк інвазується в перші дні життя, чому сприяють особливості збудника хвороби,

який добре розвивається в умовах тваринницьких приміщень. У ягнят клінічні ознаки хвороби реєстрували на 10-12 день життя, а це період коли личинки стронгілят проникали в організм через шкіру. У тварин відмічали занепокоєння, свербіж, гіперемію в окремих ділянках шкіри.

В подальшому процес міграції личинок в організмі супроводжувався погіршенням загального стану, підвищенням температури тіла (до 41,5 °С), зниженням апетиту. З розвитком хвороби на 14-16 день життя реєстрували проноси, фекалії були рідкі з невеликою кількістю слизу, які періодично змінювалися запорами, у тварин розвивалася прогресуюча анемія. Майже 28 % ягнят загинуло.

При проведенні патологоанатомічного розтину трупи були виснажені та спостерігали складчастість шкіри. Підшкірна клітковина була в стані набряку, драглиста й інфільтрована. Під плеврою легені була значна кількість крапчастих крововиливів. У печінці та під її капсулою знаходили білуваті ділянки з крапчастими крововиливами. Жовчний міхур був помірно заповнений жовчю. В нирках реєстрували гіперемію з окремими ділянками дистрофічних змін. Слизова оболонка тонких кишок була набрякла, потовщена з крововиливами та слизом жовтувато-зеленуватого кольору. Лімфовузли легень і брижі на розрізі мали відповідну архітектоніку, були соковиті та дещо збільшені.

У дорослих тварин клінічні ознаки стронгілоїдозної інвазії були дещо згладжені і проявлялись послабленням апетиту, фекалії були несформовані, трохи рідкі. У лактуючих вівцематок відмічали проноси, як періодично змінювались запорами, спрагу, інтоксикацію та виражену анемію. Тварини були виснажені, малорухливі, апетит був знижений, розвивалась агалактія. Гибель наставала від кахексії.

При розтині спостерігали катаральне або катарально-фібринозне запалення сичуга, тонких кишок та утворення на слизовій оболонці специфічних паразитарних гранульом зі скупченням гельмінтів. Слизова оболонка тонких кишок місцями була потовщена з великими крапчастими крововиливами, а мезентеріальні лімфовузли гіперемійовані і збільшені в об'ємі.

При дослідженні об'єктів довкілля було встановлено, що переважна більшість яєць і личинок стронгілоїдозів знаходилась на підлозі, у незмінній підстилці, на якій утримувалися вівцематки і ягнята (71 %). У 35 % випадків на вигульних майданчиках знайдені личинки стронгілоїдесів. Також досить висока екстенсивність інвазії виявлена в зіскрібках з годівниць – 28,4 %. Отримані дані свідчать про досить високу стійкість личинок стронгілоїдесів у довкіллі упродовж всього календарного року.

Згідно біологічних особливостей збудника в теплу пору року (це плюсові температури) з яєць виходять рабдитоподібні личинки, які упродовж 3-5 діб двічі линяють і стають інвазійними (філярієподібні). Рабдитоподібні личинки стронгілоїдесів після відповідної линьки перетворюються на вільноіснуючих

роздільностатевих нематод. Самки цих гельмінтів, після парування, відкладають яйця в гній з яких виходять личинки. Поза організмом хазяїна гельмінти можуть розвиватися як прямим, так і непрямим шляхом. Тварини інвазуються при заковтуванні з кормом і водою інвазійних личинок, а також через неушкоджену шкіру. Після міграції личинок по крові через 6-12 діб формуються дорослі стронгілоїдеси в передньому відділі тонких кишок жуйних.

Висновки

1. Стронгілоїдозна інвазія овець є досить поширеною в господарствах різних форм власності Півдня України. Найбільш висока екстенсивність інвазії – 71,8 % була серед ягнят 1-3 місячного віку, а серед ягнят 4-6 місячного віку екстенсивність інвазії становила 59,5 %. У дорослих тварин становила 21,2 – 24,1 %. Середня інтенсивність інвазії була в межах від 34,6 до 41,5 екз. яєць стронгілоїдів в 1 г фекалій.

2. При визначенні сезонності вказаної інвазії було встановлено, що найбільший відсоток зараження овець припадав на кінець зими (лютий місяць) та весну (71 %). Мінімальну екстенсивність інвазії реєстрували в червні-жовтні місяцях (38 %).

3. У інвазованих овець спостерігали симптомокомплекс, який супроводжувався загальним пригніченням, зниженням апетиту, або його відсутністю, проносами з домішками слизу у фекаліях, болем в ділянці черевної стінки, кашлем, підвищенням температури тіла, свербіжем шкіри.

Список літератури

1. Айбыкова Ч.Т., Коженова Г.А. К биологии трихостронгилид овец Горного Алтая // Материалы XLII Международной студенческой конференции «Студент и научно-технический прогресс», Новосибирск, 2003. – С. 123.
2. Братушкина Е.Л. Стронгилоидоз овец и меры борьбы с ним: Автореф. дис. ... канд. вет. наук. – Минск, 2003. – 20 с.
3. Ятусевич А.И., Братушкина Е.Л. Биологические особенности возбудителя и меры борьбы со стронгилоидозом овец // Тканевые гельминтозы: диагностика, клиника, лечение и эпидемиология: Труды научно-практической конференции / ВГМУ. – Витебск, 2000. – С. 50-52.
4. Веселий В.І. Поширення основних гельмінтозів жуйних тварин та розробка засобів боротьби із застосуванням альбендазолу: Автореф. дис. ... канд. вет. наук. – Харків, 2008. – 22 с.
5. Алхінді Х.М., Пономаренко В.Я. Влияние климатических условий на сроки развития личинок стронгилят, пораженность гельминтами животных в хозяйствах Харьковского района // Вет. медицина: Міжвід. темат. наук. зб. – Харків, 2000. – Вип.78. – С. 3-8.

Богач Н.В., Бездетко Л.Е., Кравец С.Н. Распространение стронгилоидозной инвазии среди овец разного возраста.

В работе приведены данные относительно распространения, клинических признаков и патологоанатомических изменений стронгилоидозной инвазии у овец различного возраста в условиях Юга Украины. Установлено, что наиболее высокая экстенсивность инвазии – 71,8 % была среди ягнят 1-3 месячного возраста, а среди молодняка 4-6 месячного возраста – 59,5 %, у взрослых животных составляла 21,2-24,1 % при средней интенсивности инвазии от 34,6 до 41,5 экз. яиц в 1 г фекалий.

Ключевые слова: эпизоотология, овцы, гельминты, экстенсивность, интенсивность, инвазия.

Bogach N.V., Bezdetko L.Y., Kravets S.N. Distribution of strongylatosis invasion among the sheep of different age.

In work information is resulted in relation to distribution, clinical signs and pathoanatomical changes a strongylatosis invasion for the sheep of different age in the conditions of South of Ukraine. It is set that the most high extensiveness of invasion – 71,8 % it was among lambs 1-3 monthly ages, and among a sapling 4-6 monthly age – 59,5 %, at the adults of animals were made by 21,2- 24,1 % at middle intensivity of invasion from 34,6 to 41,5 eggs in 1 gr. of fecis.

Keywords: epizootology, sheep, helminth, extensiveness, intensivity, invasion.